

Rutin för ledning RäddSam F

2014022

Antagen av Räddningschefsmöte 140225 § 8

Innehåll

Ledning	3
Inledning	3
Ledning inom Räddsam F	3
Ledningsfunktion	3
Ledningssystemets uppbyggnad	4
Beslutsdomäner	4
Aktörer i ledningssystemet	5
Befälshierarki	6
Ansvar vid insatser	6
Räddningschefens ansvar	7
Räddningschef i beredskaps ansvar	7
Inre befäl	7
Räddningsledare vid kommunal räddningstjänst enligt LSO	7
Stab	8
Hur forma ledning	9
Beslutsmodell	9
Roll logik	9
Samverkan	9
Parallellitet	9
Värdegrundbaserad	9
Intressebaserad	9
Samverkansledning	10
Ledningsstöd	10

Ledning

Inledning

Ledning är troligen ett av de områden som är mest beskrivet i text och diverse läromedel och att här göra en beskrivning om vad vi inom RäddSam F förväntar oss av ledningspersonal och deras förhållningssätt vid insatser är givetvis svårt. Målet med rutinen är att lyfta fram områden som vi tycker ska präglade vårt arbete vid de insatser vi bedriver. Ambitionen är att vår ledningspersonal ska ha ett intresse i ledning och utifrån det kontinuerligt ta del och lära sig av inträffade händelser, litteratur, utbildningar och övningar. Rutinen ska fungera som en inriktning där beskrivna områden fördjupas och utvecklar framlyfta områden hos vår personal. Vi hoppas att vi kan skapa ett kontinuerligt lärande som medför att rutinen kommer att utvecklas och vår ledningsorganisation förbättras.

Ledning inom Räddsam F

Räddsam F som ledningssystem ska ha en förmåga att verka i nödlägen eller i situationer som kan utvecklas till nödlägen i hela hotskalan dvs. från frekventa händelser, olyckor, katastrofer till extraordinära händelser och krigssituationer. Exempel på situationer där förmåga att leda i olika nivåer ska finnas är:

- Olyckor, inklusive naturhändelser.
- Hälsoförstörande skeenden, sjukdomsspridning (människor).
- Hälsoförstörande skeenden, sjukdomsspridning (djur).
- Kriminellt agerande, inklusive terror.
- Infrastruktursvikt.
- Svikt i sociala funktioner.
- Svikt i informations- och kommunikationssystem.
- Social oro.
- Väpnat angrepp.

Ledningsfunktion

Ledning ser vi som en funktion för att skapa inriktning och samordning. Funktionen ska åstadkomma effekter för att minska negativa konsekvenser vid nödlägen. För att åstadkomma inriktning och samordning av resurser behöver en ledningsfunktion kunna hantera:

- skeendetolkning
- identifiera hjälpbehov och åtgärdsbehov
- analysera systemsamverkan
- utöva inflytande

Vid vårt arbete med ledning vill vi att följande ledord ska finnas med:

- **Flexibilitet:** Kontinuerlig anpassning av resurser till behovet.
- **Kontinuitet:** Förmåga att bedriva ledning över längre tidsperioder utan att tappa tempo i insatsen och med bibehållen inriktning för arbetet.
- **Tydlighet:** Tydligheten avser både vilka personer som utses att agera i den operativa räddningsorganisationen i förhållande till daglig position samt utmärkning av ledningsfunktioner vid insatser.
- **Effektivitet:** Ledning ska utövas så att effekten av åtgärden blir så stor som möjligt.

Ledningssystemets uppbyggnad

Vi behöver kunna hantera fördelen med ett ledningssystem, med flera beslutsfattare med olika förmågor, så att olika dimensioner hanteras samtidigt. Den modell som vi valt att använda delar in systemet i olika nivåer. Varje systemnivå tydliggör en specifik karaktär på ledningsarbetet. De olika systemnivåerna tillhör samma system och är delsystem av varandra

Att utföra uppgifter

Ledning av grupperingar av resurser och de åtgärder som dessa resurser vidtar för att uppnå resultat gentemot delar av hjälpbehovet.

Att genomföra insats

Ledning av en ändamålsenlig helhetslösning som kallas insats. I den ska samtliga åtgärder som genom olika uppgifter åstadkoms mot ett helt hjälpbehov finnas med.

Att bedriva kommunal räddningstjänst

Ledning av hela utryckningsverksamheten inom det geografiska ansvarsområdet. Denna nivå ska hålla samman helheten inom utryckningsverksamheten och optimera agerandet utifrån flera hjälpbehov och den rådande hot och riskbilden.

Att bedriva samhällets samlade händelsehantering

Systemsamverkan där olika aktörer arbetar var och en för sig samt tillsammans i en gemenskap. Denna nivå ska se till att samtliga aktörers samlade agerande på ett tillfredsställande sätt möter samhällets hjälpbehov.

Beslutsdomäner

I en organisation behöver befogenheter fördelas mellan personer för att ett fördelat beslutsfattande ska skapas. De olika delarna är delmängder av varandra. D.v.s. ett helhetsansvar och kan påverka allt som ligger innanför. Samtliga beslutsdomäner behöver hanteras för att systemet ska fungera gentemot förändringar i omvärlden. Om vi tänker oss en beslutsdomän mot varje systemnivå har vi följande beslutsdomäner att hantera.

System som leder system

Innebär att hantera problematik i ett sammanhang där flera olika aktörer – privata, kommunala och statliga – har att i en gemensamhet hantera ett skeende. Det kan gälla att man i en kommun har att hantera en stor översvämning. Det kan gälla att man inom ett län har att hantera konsekvenserna av ett snöoväder eller en storm. Det kan gälla att hantera ett skeende som berör hela riket, t.ex. en pandemi. Flera offentliga organisationer, t.ex. blåljusmyndigheter, kommer att agera utifrån sina uppgifter tillsammans med privata aktörer av olika typer, t.ex. eldistributörer och teleoperatörer.

Sammanhangets förutsättningar ger alltså utrymme för olika verktyg för att åstadkomma inriktning och samordning. Det finns inga verktyg som sträcker sig över hela sammanhanget. Istället måste man ”fånga upp” de olika aktörernas intentioner och aktiviteter och sammanjämka dessa. Man kan likna detta vid en balansering/harmonisering. Detta är en viktig del för en funktion som har att hantera system av system

Systemledning

Definiera organisationens roll

Definiera insatsers ram

Resursförsörjning över tid till pågående insatser

Beredskapsproduktion i förhållande till risk och hotbild.

Insatsledning

Bestämma mål med insatsen (MMI)

Besluta och fördela uppgifter till olika organisatoriska delar

Samordna insatsens genomförande

Uppgiftsledning

Leda organisatorisk del i utförande av tilldelad uppgift

Samordna utförandet inom den organisatoriska delen.

Aktörer i ledningssystemet

Räddningschef (RCH)

Räddningschef är chef för organisationen i alla situationer och vid alla tidpunkter i sin kommun. För att understryka detta är respektive räddningschef den högsta ledningsnivån i sin geografiska del av vårt ledningssystem. Dvs i sin kommun. Räddningschefen är alltid Räddningsledare i sin kommun. Räddningschefen har ett ansvar enligt LSO att räddningstjänsten är ändamålsenligt ordnad.

Beredskap/säkerhetschef

I de flesta fall inordnat under räddningschef. I de fall det inte är så krävs en särskild lokal beskrivning.

Ställföreträdande Räddningschef (Stf RCH)

När räddningschef inte är tillgänglig ska ställföreträdande träda in enligt samma kriterier som räddningschef.

Räddningschef i beredskap (RCB)

Räddningschef i beredskap är en funktion som består av ett fåtal av räddningscheferna i länet utpekade personer som vid större händelser eller andra särskilda händelser ska ta det överordnade ansvaret för det gemensamma ledningssystemet. I det ingår det att ta det överordnade ansvaret för beredskapsfrågor, men också för räddningsinsatsers genomförande. RCB prioriterar mellan olika uppdrag, såväl insatser som annan verksamhet. De ska representera RaddSam F utifrån ledning gentemot samverkande organisationer på regional, nationell och internationell nivå. Ett sådant exempel är F Samverkan. De ska ha ett chefskap i vardagen Samtliga är utsedda för att de bedöms särskilt lämpliga och har förmåga att hantera ledning av system. Utbildningsbakgrund är brandingenjör med påbyggnadskurser

Brandingenjör (BI)

I det gemensamma ledningssystemet finns en överordnad chef som ska verka företrädesvis på insatser. Funktionen larmas till insatser som av någon anledning har ett utökat ledningsbehov. Samtliga är utsedda för att de bedöms särskilt lämpliga och har förmåga att hantera en större räddningsinsats. BI har även en roll som tekniker och som del i en stab.

Inre befäl JILL (IB)

Inre befäl ansvar för verksamheten vid JILL och bevakar efterlevnad av Räddningschefer och Räddningschefer i beredskaps beslut. IB ansvarar för att bevaka och rapportera störningar och svaga signaler som kan föranleda insats till berörda chefer. Tjänsten är växeltjänst med IL alt BI och utövas med ca ett års intervall.

Insatsledare (IL)

Insatsledare larmas till insatser där någon form av utökat ledningsbehov föreligger. IL roll är att ta ett överordnat ansvar för ledningen på skadeplatsen. Utbildningsbakgrund varierar från brandmästare, räddningsledning B till brandingenjör.

Styrkeledare (SL)

Den tjänstgörande arbetsledaren som finns på räddningsstyrkan och utövar direkt ledning över denna. Benämns styrkeledare. Alla räddningsstyrkor har en styrkeledare. Utbildningsbakgrund är räddningsledning A

Arbetsledare

Utsedd chef för en arbetsgrupp med delegation enligt arbetsmiljö. Däremot utan formell RL behörighet utbildning.

Beredskapssamordnare

Person som jobbar med krishantering. Kan inneha arbetsuppgifter i lägena före, under och efter en kris.

Brandman

Utövare i olika enheter. Ingår i en räddningsstyrka

Experter

RäddSam F ska sträva efter att utveckla specialister som kan stödja beslutsfattare. Exempel på sådana områden kan vara stab, analys, media, spridningsmodeller eller befäl med stor erfarenhet av omfattande olyckor som skogsbrand, omfattande bygdebränder eller kommunikationsolyckor.

Om någon organisation inom RäddSam F skulle välja andra aktörer eller beteckningar i sin organisation ska den organisationen tillse att vid samverkan med övrig RäddSam F ovanstående begrepp används och att villkor enligt specifikation är uppfyllda. D.v.s. att en accepterad översättningstabell finns tillgänglig.

Befälshierarki

Den befälshierarki som gäller inom RäddSam F är följande:

- 1) Räddningschef (del av systemet som består av egen kommun)
- 2) Stf räddningschef (när ordinarie chef inte är en tillgänglig del av systemet som består av egen kommun)*.
- 3) Räddningschef i beredskap
- 4) Brandingenjör
- 5) Insatsledare
- 6) Styrkeledare
- 7) Arbetsledare
- 8) Brandman

Anm. Vissa uppgifter kan av räddningschef vara delegerad till annan funktion i den egna kommunen.

Ansvar vid insatser

Ansvarig för insatsledning är högst befäl på plats. Denne har möjlighet att överlämna rollen som räddningsledare till någon annan i ledningsteamet. Räddningsledaren skall leda insatsen,

formulera MMI, genomföra ledningsmöten etc. Räddningsledaren har även en skyldighet att tillse att arbetsmiljöuppgifter genomförs enligt gällande arbetsmiljölagstiftning samt gällande RäddSam F rutiner. Skulle högst befäl på plats välja att överlämna till någon annan att vara räddningsledare ansvarar denna för att uppgifterna utförs. Högst befäl på plats ska kontinuerligt övervaka och vid behov ompröva ledningssystem genom att t ex återta räddningsledarskapet eller ytterligare utöka ledningen med mer resurser.

Räddningschefens ansvar

Räddningschefen ska i det längre perspektivet stå för inriktning av verksamhet. Vad är det för verksamhet som ska utföras. Räddningschefen ska enligt lag se till att räddningstjänsten är ändamålsenligt ordnad.

Räddningschef i beredskaps ansvar

Räddningschef i beredskap (RCB) ska ha en tidshorisont på kort sikt (dagar). Historiskt har uttryck funnits som *Vi är dimensionerade för en insats*. Detta uttryck får inte förekomma inom Räddsam F. RCB ska tillse att:

- Prioritera mellan behov av beredskap och insats.
- Inriktning på insats.
- Prioritering av hjälpbehov.
- Kontakt vid hjälp från förstärkningar både till och från RäddSam F
- Kontaktyta mot räddningschefer
- Representera RäddSam F mot F Samverkan

Inre befäl

Inre befäl skall stödja RCB med beslutsstöd och uppgifter vid alla situationer då RCB larmas. Vidare har inre befäl en utökad uppgift mot vissa kommuner innefattande stöd till räddningsledare, presskontakter, dokumentation av insatser, journalsamtal, stabstjänst med mera.

Räddningsledare vid kommunal räddningstjänst enligt LSO

Alla presumtiva räddningsledare inom RäddSam F har till sitt förfogande alla möjligheter som lagen om skydd mot olyckor ger denne. Av 3 kap 14 § i Lagen om Skydd mot olyckor framgår att räddningsledare skall genom utbildning och erfarenhet ha den kompetens som behövs.

Det befäl som är först på plats skall vid omfattande insatser påbörja ledning av räddningsarbetet i väntan på högre befäl. Denna instruktion får inte vara en begränsning i väntan på att högre befäl anländer. Under rubriken *Befogenheter* anges vilka rutiner som gäller för överlämnande och övertagande av räddningsledarskap.

Den som är Räddningsledare skall samråda med högre befälsnivå i frågor som kan ha principiell betydelse eller särskilt stor betydelse för enskilda.

Befäl skall överlämna Räddningsledarskapet till högre befäl om insatsen kräver beslut enligt Lagen om skydd mot olyckor som ger eller kan ge stora konsekvenser. Exempel på detta kan vara ekonomiska, miljömässiga eller för enskild omfattande konsekvenser.

Första befäl på plats skall så snart som möjligt efter ankomst till skadeplatsen, informera insatsledare eller brandingenjör om olyckans art och omfattning genom att lämna lägesrapport till SOS.

Förändring av räddningsledarskap ska dokumenteras hos SOS Alarm och i kommunens insatsrapport

Om två befäl på samma nivå kommer till platsen utan högre befäl på plats skall dessa två komma överens om vem som skall vara räddningsledare. Vid oklarheter ska närmast ovanliggande nivå, enligt befälshierarkin i denna instruktion, ta över eller fatta besluta om vem som ska vara räddningsledare. Vid bedömning av vem som skall leda bör formell befälsutbildning vara vägledande.

Vid insatser som har stort behov av insatsledning (ofta N20 och uppåt med en olycka i utveckling) är grundprincipen att brandingenjören är räddningsledare.

Vid flera samtidiga larm då RCB förändrar gällande larmplaner skall RCB utse den som skall leda insatsen om detta inte följer av ovanstående rutiner. Ett sådant beslut bör sanktioneras av lokal RCH.

Proaktiv ledning För att skapa så lika rutiner vid alla typer av larm förväntas inre befäl, alternativt det befäl som förväntas komma först fram, ta initiativ och svara för den tidiga koordineringen vid insats.

Ledningsteam

Vid framkomst skall styrkeledare, insatsledare och brandingenjör snarast samråda om hur insatsledningen skall organiseras och uppgifter fördelas dem emellan. Vid första ledningsmötet skall högst befäl på plats besluta om vem som skall vara räddningsledare vid insatsen. Detta skall kommuniceras via tilldelad rakeltalgrupp i lägesrapporten.

Stab

RCB stab

RCB:s stab utgår utifrån JILL och skall anpassa efter behoven. Det är RCB som designar sin stab. Exempel på ingående funktioner är operativ ledning där inre befäl normalt är den, lägsta nivån, stabschef som leder stabens arbete, Analys Uppgiftsberonde verksamhet t ex att jobba med Kommunernas samordning, Information, personal och resurshantering och teknik

RL stab

RL:s skall anpassa efter behoven. Det är RL som beslutar om behov av stab och som designar. Exempel på ingående funktioner är Insatsplanering, stabschef som leder stabens arbete, Expertfunktion, 249-3080 med ledningsoperatörer, information, personal och resurshantering och teknik.

Hur forma ledning

Beslutsmodell

Sjustegsmodellen ska tillämpas som beslutsmodell inom RäddSam F

- 1) Läs olycka och gör en riskbedömning
- 2) Identifiera möjliga åtgärder
- 3) Besluta om Mål med insats (MMI) och taktisk plan
- 4) Sätta organisation och utse ledningsplats
- 5) Etablera en effektiv kommunikation och samverkan
- 6) Planera för uthållighet
- 7) Följ upp resultat

Till modellen krävs beslut av karaktären omedelbar åtgärd utifrån hastigt uppkomna situationer. Modellen behövs också loopas med för att hantera förändringar.

|

Roll logik

RäddSam F fördel är, att genom samarbete, få till stordrift med tillräckligt med resurser för att möta stora händelserna eller många små. Dessutom ger systemet fördelen att kunna utveckla, specialisera och använda olika individers lämplighet vid olika insatser.

Samverkan

Parallellitet

Ingen organisation är överordnad den andra utan arbetet sker parallellt. Samverkan mellan organisationer ska ske utifrån hjälpbehovet. RCB skall bevaka behovet av att sammankalla F samverkan och svara för information till TIB-ar inom F samverkan.

Värdegrundbaserad

Styrningen inom RäddSam F ska utgå från vår värdegrund och ska vara huvudprincipen för styrning av vårt arbete vid samverkan. Exempel är:

- Rädda och skydda liv och hälsa.
- Åstadkomma kontroll över och utsläckning av vållandefenomen, det vill säga stoppa eller tillintetgöra en brand, agerande, kriminellt agerande, smittspridning, sjukdom, felprocesser i tekniska system etc.
- Säkra och skapa gynnsamma villkor för människan som individ och hennes sociala sammanhang.
- Säkra och åstadkomma kontroll över hotade eller drabbade samhällsliga funktioner.
- Säkra demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.
- Beakta direktiv och/eller vägledning från regeringen och/eller sektoransvarig central myndighet.

Intressebaserad

inriktning och samordning där vårt mål att hantera relationerna mellan olika intentioner och aktiviteter så att dessa inte motverkar varandra. Principen är att förhandla sig fram till en inriktning och samordning utifrån de intressen som förs fram. En risk är att ”den starka” chefen kan dominera och få sina intressen att väga tyngst. Principen bör användas i undantagsfall.

Samverkansledning

Vid en händelse där flera samhällsaktörer är inblandad är en samordnad ledning på en gemensam plats, samverkansledning lämplig. Viktigt att beakta

- Ett fåtal mål eller värderingar är identifierade för händelsen
- En samordnad strategisk syn finns för att åstadkomma ett insatsagerande
- Information och koordination sker mellan de olika aktörerna
- Alla samhällsaktörer är överens om gemensamma prioriteringar och begränsningar
- Ingen samhällsaktör behöver frångå lagstiftning eller föreskrifter
- Att den samlade effekten av insatsagerande är större än om varje samhällsaktör jobbade var för sig.

Ledningsstöd

Tekniken ska utformas för att stödja ledningen.